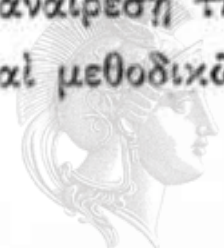

Μὲ τὸ ἴδιο πνεῦμα εἶναι συντεταγμένη καὶ ἄλλη ἀναφορὰ τῶν Μυκονίων, τοῦ ἔτους 1819, ποὺ ὑπεραμύνεται τῆς σταθερῶς διαμορφωθείσης νομολογίας τοῦ τοπικοῦ κριτηρίου, ἐν σχέσει μὲ τὶς διαθήκες καὶ τὰ προικοσύμφωνα, τῇ σύμφωνη μὲ τοὺς «νόμους τῆς πατρίδος καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου», ποὺ καταπατοῦνται «ἀπὸ ξένας νατζιόνας». Ἐνημερώνει δὲ τὸν ὁθωμανὸ ἀξιωματοῦχο ποὺ πρόκειται νὰ κρίνῃ τὴν ὑπόθεση ὅτι, κατὰ τὸ ἐθιμικὸ δίκαιο τῆς Μυκόνου, «ὅσαι οἰκοδομαὶ ἢ ἄλλα κατορθώσῃ ἢ πράξῃ ἓνας ἄνδρας εἰς τὸ ὁσπῆτι τῆς γυναικὸς του.... δὲν ἐμπορεῖ νὰ πρετεντέρῃ ἐν τούτων ὀβολόν»¹⁰.

Χα/⁵σᾶν Ἀγᾶς σιντζιαδετζίμπασης ἀπὸ τὴν περικλειομένην κόπιαν τῆς πρὸς τὸ θεο/⁶φρούρητον ὕψος τοῦ ἀναφορᾶς θέλει κατανοήσῃ τὴν ὑπόθεσιν ἕως τί βαθμὸν εὐ/⁷ρίσκεται μὲ τὸ νὰ ἔγινεν ἡ ἐξέτασις ἀπαραλλάκτως, παρόντος πάντοτε τοῦ μπουμπα/⁸σίρη τοῦ ὕψους του. "Ἡτις ἀναφορὰ ζητηθεῖσα ἀπὸ τὸν ἴδιον Χασσᾶν Ἀγᾶ ἐδόθη εἰς /⁹ χεῖρας του. Ἡ γυνὴ μ' ὅλον τοῦτο τοῦ εἰρημένου Ν: λου : Καλλέργη ἀφ' οὗ κατεγράφη ὁ/¹⁰λον τὸ πρᾶγμα τοῦ ἀνδρός της, ἔχουσα τέκνον ἀνήλικον μετ' αὐτοῦ καὶ μὴν ὄν/¹¹τας τινὰς ἐπίτροπος, ἐπειδὴ οἱ ἐπίτροποι δὲν ἐδέχθησαν τὸ βάρος αὐτὸ τῆς /¹²διαθήκης, ἔρχεται ἡ ἰδία αὐτοπροσώπως ὡς σάνις τοῦ παιδιοῦ της εἰς τὸ ἔλεος /¹³ τοῦ ὑψηλοτάτου αὐθέντου μας εἰς τόπον τῶν ἐπιτρόπων καὶ διὰ τὸ τέκνον της καὶ παρακα/¹⁴λοῦμεν τὴν βαθύνοιάν της νὰ συνεργήσῃ εἰς ὅσα δικαιοῦται ἡ γυνή, κατὰ τὰ προ/¹⁵βλήματα ὅπου θέλει κάμει κατὰ τὸν ὀρθὸν λόγον καὶ δίκαιον ἄνευ φιλοπροσω/¹⁶πίας. Ἰδεάσομεν ὅμως τὴν ἐνδοξότητά της ὅτι ὅσα φορέσει μία γυναῖκα ἀπὸ τὰ /¹⁷ τοῦ ἀνδρός, κατὰ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου μας δὲν παίρνονται ποτὲ ὀπίσω παρακαλοῦντες νὰ μὴν ἀναιροῦνται τὰ τοπικὰ ἔθιμα διατὶ διαφθείρεται τὸ τοπικὸν σύστημα. / Ὁμοίως καὶ αἱ /¹⁸ προγαμιαῖαι δωρεαὶ δὲν ἐπιστρέφονται καὶ σᾶς βεβαιούμεν ὅτι αὐτὴ ἡ γυνὴ /¹⁹ ἐτράβηξε τὰ ἀνιάτα ἐξοδα, βάσανα, κόπους εἰς τὰ τῆς ἀρρώστιας τοῦ αὐ/²⁰ τοῦ Καλλέργη ὄντας ἡ ἀσθένειά του πολυκαιρινή, χωρὶς νὰ ἀπολαύσῃ ἀπὸ αὐ/²¹ τὴν οὐδέν. Αὐτὰ ἰδεάζομεν τῇ ἐνδοξότητί της παρακαλοῦντες νὰ εἰ/²²ναι συνήγορος τοῦ δικαίου καὶ προσέτι νὰ ἀναχαιτίζωνται ὅλως δυνατόν τοιαῦται ὑ/²³ποθέσεις ὅπου εἶναι ξέναι, χωρὶς νὰ ἐνέχεται τὸ κοινόν μας ὅτι πάσχει ἡ /²⁴κοινότης μεγάλην ἀνωμαλίαν καὶ δυσκολίαν. Σᾶς περικλείομεν καὶ τὰ ἴσα τῶν ἀποκρίσεων ὅπου μᾶς ἔστειλεν ὁ ρωσσικὸς /²⁵κόνσολος διὰ τὸν ἀγγέλτην του Γερώνυμον Κορίνθιον, διὰ νὰ καταλάβε/²⁶τε τὰς ἀπολογίας αὐτοῦ καὶ προσκυνοῦντες δου/²⁷λικῶς μένομεν.» (Ἀρχεῖον ΙΕΕΕ, 22697).

10. «Καὶ ἀναφέρομεν δουλικώτατα εἰς τὸ ἔλεός σας, ὅτι μὲ τὸ νὰ /² εἶναι οἱ νόμοι τῆς πατρίδος μας καὶ τὰ ἔθιμα τοῦ τόπου /³οσώντα. Ἐπάνω εἰς τὰ προικοσύμφωνα καὶ εἰς τὰς /⁴ διαθήκας κατὰ τὸ παλαιὸν καὶ διαθήκας καὶ γράμματα προικο/⁴ συμφώνων δὲν ἀναιροῦνται καθὼς ἐφανερῶθῃ διαφοροτρό/⁶πως εἰς τὴν νῆσον μας, κατὰ διαφόρους καιροὺς, ἐποχὰς καὶ /⁷ ἐπιθεωρίας τοῦ τοπικοῦ κριτηρίου. Διὰ τοῦτο ἐπιπόνως καὶ ἐν/⁸θέρμως δηλοποιούμεν τῷ ἐκλάμπρῳ ἐλέῳ της ὅτι μὲ τὸ νὰ /⁹ συνέβῃ νὰ ἀποβιώσῃ ἡ αἰδιδίμος Ἀννουσῶ Κουνουμπιέτη, σύζυ/¹⁰γος Ἱερωνύμου Κορινθίου, ἀγγέλτη ρωσσικοῦ, ἡ ὁποία /¹¹ καλῶς καὶ κανονικῶς καὶ ἐν φρεσὶ σῶις διατεθειμένη τὰ /¹² ἑαυτῆς καὶ καλέσασα καὶ κοινὸν καντζηλλιέρην τοῦ τόπου /¹³ καὶ σημαντικοὺς τῶν προεστώτων των κατέστησε τὴν διαθήκην της ὑ/¹⁴πογεγραμμένην, ἐμμάρτυρον καὶ στερεὰν ὡς ἄνωθεν. Ὁ σύ/¹⁵ζυγος ὅμως αὐτῆς σ(ινιὸρ) Κορίνθιος πάσχει μυριοτρόπως νὰ /¹⁶ ἀναιρέσῃ τὴν αὐτὴν διαθήκην εἰς μέρος πρετεντέρωντας /¹⁷ διαφορετικὰ κατὰ τὸ καπρίτζιόν του καὶ μεθοδικῶς

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς τουρκοκρατίας καὶ εἰδικώτερα στὸ νησιωτικὸ χῶρο τοῦ Αἰγαίου, ἡ δικαιοσύνη παρουσιάζεται ἀπονεμομένη: 1) Ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ κυριάρχου, οἱ ὁποῖες ἐφαρμόζουν μουσουλμανικὸ δίκαιο, χωρὶς νὰ ἀποκλείεται ὅμως, σὲ ὠρισμένες περιπτώσεις, ἡ ἐφαρμογὴ ἀπ' αὐτὲς καὶ ἐθιμικῶν τοπικῶν δικαίων¹¹. 2) Ἀπὸ τὶς ἐκκλησιαστικὲς ἀρχές. 3) Ἀπὸ τὶς κοινοτικὲς ἀρχές καὶ 4) ἀπὸ τοὺς διαιτητὲς ἢ αἵρετοὺς κριτές.

Μὲ τὶς διαιτητικὲς ἀποφάσεις τῶν αἵρετῶν κριτῶν, ποὺ ἀφθονοῦν κατὰ τὴν τουρκοκρατία, ἐπιλύονται πάσης φύσεως ἰδιωτικὲς διαφορές¹². Οἱ αἵρετοὶ κριτὲς ἐπελαμβάνοντο τῆς διαφορᾶς, ἀφοῦ προηγουμένως οἱ ἐνδιαφερόμενοι ἀντίδικοι ὑπεβάλλοντο αὐτοθελήτως στὴ διαιτησίᾳ καὶ συνετάσσετο πρὸς τοῦτο συνυποσχετικὸ ἐνώπιον τοῦ καντζηλλιέρη καὶ μαρτύρων. Σὲ πολλὲς μάλιστα περιπτώσεις γιὰ νὰ περιφρουρηθῇ τὸ κῦρος τῆς διαιτητικῆς ἀποφάσεως ἠπειλεῖτο καὶ μὲ πρόστιμο ὁ τυχὸν μὴ συμμορφούμενος πρὸς αὐτὴν διάδικος¹³.

ἔφε/¹⁸ρεν ἐν τῷ μέσῳ καὶ ἀποφάσεις, ὅχι ὅμως τοῦ κριτηρίου μας./¹⁹ Τοῦτο ἡμεῖς δὲν τὸ δεχόμεθα νὰ ἀναιροῦνται διαθῆκαι νοι/²²κοκυραίῳ ὅπου γίνονται μὲ ἰδίαν τοὺς θέλησιν ἐπάνω /²¹εἰς τὰ ἴδια αὐτῶν μούλκια καὶ πράγματα. /²² Πρὸς τούτοις δηλοποιοῦμεν ὅτι ὅσαι οἰκοδομαὶ ἢ ἄλλα /²³κατορθῶσι ἢ πράξει ἓνας ἄνδρας εἰς τὸ ὁσπῆτι τῆς γυ/²⁴ναϊκός του κατὰ τὸ οὔζον τοῦ τόπου μας καὶ τὴν ἀνέκαθεν συνή/²⁵θειαν δὲν ἐμπορεῖ νὰ πρετεντέρη ἐν τούτων ὁβολόν. Ταῦ/²⁶τα ἀναφέρομεν τῇ ἐκλάμπρῳ ἀφθεντίᾳ της νὰ σπεύ/²⁷σῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ μὲ προσταγὴν της τὰ δικαιώματα τῆς /²⁸νήσου μας, διὰ νὰ μὴ καταπατῶμεθα ἀπὸ ξένας νατζιό/²⁹νας μὲ προσχήματα τεχνικά καὶ μένομεν μὲ ὅλον /³⁰τὸ σέβας. 1819 Σεπτεμβρίου 24. Μύκονος.» (Ἀρχεῖον ΙΕΕΕ, 22661).

11. Γ. Α. Μάουρερ, 'Ο Ἑλληνικὸς Λαός, ἐνθ' ἀν., § 30 καὶ 39, σ. 86 καὶ 97.

12. Διαιτησία καὶ ἐπὶ ἀξιοποίνων πράξεων βλ. Μεν. Τούρτογλου, Περὶ τῆς ποινικῆς δικαιοσύνης κ.λπ., σ. 20 καὶ τοῦ Αὐτοῦ, «Μελετήματα κ.λπ.», σ. 112. Περὶ τῆς διαιτησίας βλ. καὶ τὸ κεφάλαιον Θ' τῆς ἐγγράφου συλλογῆς τῶν τοπικῶν ἐθίμων τῆς Νάξου τοῦ 1810 (Ζέπων J. G-R. τ. 8, σ. 543). Πρβλ. ἐπίσης Ν. Ροζάκου, Θέματα ἐθιμικῆς διαιτησίας ἀπὸ τὴν Λακωνία, «Πελοποννησιακά», τ. Β', Ἀθῆναι 1957, σ. 286 ἐπ.· Π. Βιζοουκίδου, Ἡπειρωτικῶν θεσμῶν ἔρευνα, «Ἡπειρωτικὰ Χρονικά», τ. 2, 1927, σ. 5 ἐπ.· Ἰακ. Βισβίζη, Ἡ κοινοτικὴ διοίκησις τῶν Ἑλλήνων κατὰ τὴν τουρκοκρατίαν, ἐνθ' ἀν., σ. 201.

13. Κατωτέρω παρατίθεται ἀνέκδοτο συνυποσχετικόν, τοῦ ἔτους 1663, ἀπὸ τῆ Μύκονο, ὅπου τὰ δύο ἀντιμαχόμενα μέρη ὑποβάλλονται σὲ διαιτησίαν: «Εἰς δόξα Χ(ριστοῦ) ἀμὴν 1663 μαρτίου 16 στὶ Μύκονο. Εἰστοντας καὶ νὰ εἶχας /²καπιαν διαφορὰν ἀναμεσόν τοὺς εἰ κερα Φροσίνι τις Μαρίνας του Πετρι με τιν /³αδελφίν τις τιν Ερίνι αφορμὴ δια κάπια πραματα καὶ κληρονομίαν τον /⁴ανοθεν ἀδελφίον. Επιδι δια νὰ λῖψουσι τα σκάνδαλα καὶ κρισολογιματα απο /⁵αναμεσων τοὺς με μιαν γνόμιν καὶ καλιν τοὺς προέρεσι καὶ ηνεφανιστίκασιν εδο /⁶πρεζέντε εἰς ἐμένα τον φανερο νοτάριον καὶ εἰς τοὺς κάτοθεν γεγραμενους μάρτιρες /⁶λέγοντας πως θέλουνε με εἰδιαν καὶ καθολικίν τοὺς γνόμιν καὶ καλίν τοὺς ὄρεξι καὶ /⁸ειπροσκαλέσασιν καὶ ηβάλασιν δικερεκριτέ τοὺς εντιμοτάτους ἄρχοντες τὸν ευ/⁹γενι κυρ Νικόλα Ψάρο καὶ μισέρ Τζάνε Κοντοφρέο καὶ κυρ